

Εισήγηση της Αθηνάς Σκουλαρίκη στην εκδήλωση του Ινστιτούτου ΕΝΑ «Μετά τις εκλογές: Η Αριστερά και η ανασυγκρότηση του προοδευτικού χώρου» [06.07.23]

Αναμφίβολα, οι εκλογές του Μαΐου και Ιουνίου 2023 αποτελούν τομή στην πολιτική διαδρομή της ελληνικής δημοκρατίας. Η τεράστια διαφορά πρώτου και δεύτερου κόμματος, η πολυδιάσπαση της αντιπολίτευσης και κυρίως η κυριαρχία της Δεξιάς και Ακροδεξιάς σε ένα ποσοστό άνω του 53% συνολικά, αλλάζουν τελείως τους συσχετισμούς.

Όπως έχει ειπωθεί, η Νέα Δημοκρατία κέρδισε επιλέγοντας ένα λόγο προγραμματικό, εστιασμένο στην αποτελεσματική διαχείριση του κράτους και της οικονομίας. Παράλληλα, πρόβαλε το θέμα της «εθνικής ασφάλειας», στο οποίο ενέτασσε όχι μόνο τους εξοπλισμούς και την ένταση με την Τουρκία, αλλά και την αντιμετώπιση της μετανάστευσης. Στην προεκλογική περίοδο, επέλεξε μάλιστα να επενδύσει στον εθνικισμό, καταγγέλλοντας τους υποψήφιους βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ στη Θράκη ως ενεργούμενα της Τουρκίας. Επίσης, δεν δίστασε να υπερασπιστεί απολύτως -και χωρίς ανάγκη διερεύνησης- τις ενέργειες του Λιμενικού, οι οποίες είτε οδήγησαν είτε δεν απέτρεψαν το ναυάγιο στην Πύλο με τους περίπου 600 νεκρούς μετανάστες και μετανάστριες. Στο δημόσιο λόγο των στελεχών της ΝΔ, το θέμα επενδύθηκε με ξενοφοβικά σχόλια, έμμεση υπεράσπιση της τακτικής των επαναπροωθήσεων, και καταγγελίες προς την αντιπολίτευση που τολμούσε να αμφισβητήσει την κρατική πολιτική.

Οι προσπάθειες της ΝΔ να συσπειρώσει τον «πατριωτικό» χώρο και να αποφύγει διαρροές προς τα ακροδεξιά δεν απέτρεψαν την είσοδο στη Βουλή τριών ακροδεξιών κομμάτων. Παρά τη δικαστική απαγόρευση του κόμματος Κασιδιάρη, εκείνος κατάφερε να υπεκφύγει και να στηρίξει έναν ασήμαντο ως τώρα συνδυασμό, τους Σπαρτιάτες, που έλαβαν 4,6%. Το κόμμα αυτό, ψηφίστηκε από το 9,3% των νέων.

Η παράλληλη παρουσία στη Βουλή της εθνικιστικής και συνωμοσιολογικής Ελληνικής Λύσης του Βελόπουλου, των φονταμενταλιστών ορθοδόξων της Νίκης, και των μιλιταριστών νεοφασιστών Σπαρτιατών αποτελούν εκφάνσεις του ακροδεξιού φαινομένου που έχει πια ριζώσει στην ελληνική κοινωνία.

Η Νέα Δημοκρατία, με προβεβλημένα στελέχη προερχόμενα από τον ίδιο χώρο (ΛΑΟΣ) και ένεκα Μακεδονικού, κατάφερε να απορροφήσει μεγάλο μέρος της ακροδεξιάς ψήφου το 2019. Στις εκλογές του 2023 φαίνεται ότι πήρε ψηφοφόρους από τον ΣΥΡΙΖΑ και το ΠΑΣΟΚ, αλλά έχασε προς την ακροδεξιά. Οι λόγοι αυτής της μετακίνησης χρειάζονται διερεύνηση.

Τρεις παράγοντες έπαιξαν ρόλο, κατά τη γνώμη μου:

1. η επανασύνταξη της στρατευμένης ακροδεξιάς μετά την καταδίκη της Χρυσής Αυγής,
2. η συγκρότηση ενός θρησκευόμενου, ρωσόφιλου και συνωμοσιολογικού δικτύου επιρροής, με όχημα το αντιεμβολιαστικό κίνημα και την υπεράσπιση της Ρωσίας στον πόλεμο κατά της Ουκρανίας (εν μέρει με ρωσική χρηματοδότηση και υποστήριξη από μοναστήρια και παραεκκλησιαστικές οργανώσεις),
3. η απογοήτευση από την κυβέρνηση της ΝΔ λόγω της ακρίβειας, λόγω της υποχώρησης στο ζήτημα της Μακεδονίας, και λόγω της ευθυγράμμισής της με την Ευρωπαϊκή Ένωση υπέρ της Ουκρανίας έναντι της Ρωσίας.

Όμως, και η στάση της ΝΔ είναι αντιφατική: ενώ προτάσσει την Ευρωπαϊκή φιλελεύθερη ταυτότητα της ως κεντροδεξιά, ταυτόχρονα ασπάζεται εθνικιστικές και ξενοφοβικές θέσεις ακόμα και σε κεντρικό επίπεδο, ειδικά στα λεγόμενα «εθνικά θέματα» και το μεταναστευτικό ζήτημα. Το τείχος στον Έβρο έγινε σύμβολο «εθνικής ασφάλειας» απέναντι στους πρόσφυγες που χαρακτηρίζονται «εισβολείς», οι επαναπροωθήσεις κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου αποτελούν κοινό μυστικό -το οποίο ο Μητσοτάκης αρνείται και οι υπουργοί του ομολογούν-, η απόδοση ιθαγένειας στη δεύτερη γενιά σταμάτησε από τον Βορίδη, και οι εξοπλισμοί ήταν η μόνη στρατηγική στα ελληνοτουρκικά.

Ωστόσο, είναι γνωστό ότι όταν κεντροδεξιά κόμματα υιοθετούν την εθνικιστική-ξενοφοβική ατζέντα, κερδισμένοι είναι οι αυθεντικοί εκφραστές της, που μπορούν να διεκδικήσουν ευθαρσώς όσα ένα συστημικό κόμμα αδυνατεί να υποστηρίξει ρητά και με συνέπεια. Όταν η ΝΔ μιλάει για

«αποτροπή των λαθρομεταναστών», οι άλλοι λένε «πνίξτε τους!» Κι όταν εκατοντάδες πνίγηκαν, οι περισσότεροι αδιαφορούσαν ή επικροτούσαν.

Η Ακροδεξιά δεν απομονώνεται όσο την τρέφει ο κυρίαρχος λόγος. Ο εθνικισμός της Ακροδεξιάς αντλεί τις βασικές του αρχές από τον εμπεδωμένο εθνοκεντρισμό του σχολείου, της δημόσιας ιστορίας, τον καθημερινό εθνικισμό, τον κατ' ευφημισμό «πατριωτισμό» της δεξιάς, ενίοτε και της Αριστεράς.

Μελετώντας τις ομιλίες των βουλευτών για τη Συμφωνία των Πρεσπών, διαπίστωσα πως τα επιχειρήματα των βουλευτών της Χρυσής Αυγής ταυτίζονταν με αυτά της ΝΔ. Η διαφορά ήταν στις κραυγές των νεοναζί για «εσχάτη προδοσία», εκεί που οι υπόλοιποι ζητούσαν «ακύρωση». Τελικά, παρά τη ρεαλιστική στροφή της κυβέρνησης Μητσοτάκη, ο λόγος περί «εθνικής ήττας» και «παράδοσης του ονόματος» έχει εγγραφεί στη συνείδηση μεγάλου μέρους του πληθυσμού. Η ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ, ακόμα και το ΚΚΕ νομιμοποίησαν αυτή την αντίληψη. Στη φετινή προεκλογική ομιλία του στη Θεσσαλονίκη, ο φιλελεύθερος Κυριάκος Μητσοτάκης υπενθύμισε πάλι πως ο παππούς του ήταν Μακεδονομάχος, πως Κρητικοί και Μακεδόνες είναι ένα. Η συναισθηματική επίκληση στα εθνικά στερεότυπα είναι πάντα εκλογικά πρόσφορη.

Στη νέα Βουλή η ΝΔ θα προσπαθήσει να διαφοροποιηθεί από τα ακροδεξιά κόμματα, αλλά και να προσελκύσει τους ψηφοφόρους τους. Το πιθανότερο είναι και πάλι να οικειοποιηθεί θέματα που προτάσσει η ακροδεξιά με πιο εύσχημο τρόπο. Το Υπουργείο Οικογένειας είναι το πρώτο δείγμα.

Προφανώς, η προώθηση στη Βουλή και στα ΜΜΕ του ακραίου, θρησκόληπτου συντηρητισμού και της εθνικιστικής ρητορικής θα διαχέεται στην κοινωνία, υπονομεύοντας τις δημοκρατικές ελευθερίες και τα ατομικά δικαιώματα. Με τη Δεξιά και Ακροδεξιά σε πλήρη ανάπτυξη, το Κέντρο ισχνό και την Αριστερά αποδυναμωμένη, ο κίνδυνος αντιδημοκρατικής διολίσθησης είναι κάτι παραπάνω από πιθανός.

Η Αριστερά μέσα και έξω από τη Βουλή θα πρέπει να αντιδράσει με συστηματικό και οργανωμένο τρόπο. Οφείλουμε να επεξεργαστούμε θέσεις και προτάσεις που θα ανακόψουν την ακροδεξιά στροφή της κοινωνίας σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Χρειάζεται ζύμωση στην κοινωνία. Χρειάζεται πρόσβαση στα ΜΜΕ. Χρειάζονται συμμαχίες με άλλα κόμματα και οργανώσεις για την ανατροπή της συντηρητικής ατζέντας, για τον φεμινισμό, τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ,

ενάντια στη διάλυση του κοινωνικού κράτους, της δημόσιας υγείας και της δημόσιας παιδείας. Χρειάζεται κινητοποίηση για την αντιμετώπιση των εθνικιστικών και ρατσιστικών ομάδων στο δρόμο και στις γειτονιές.

Για την υπεράσπιση προσφύγων και μεταναστών δεν αρκούν γενικόλογες επικλήσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα – χρειάζονται συγκεκριμένες απαντήσεις και λύσεις για την κοινωνική ένταξη. Χρειάζεται επίσης πολιτική συνέπεια. Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα πείσει συναινώντας στο τείχος του Έβρου. Αντίθετα, το 2019 με τη Συμφωνία των Πρεσπών, μια απόφαση κόντρα στο ρεύμα, προσέλκυσε ψηφοφόρους τόσο από την ευρύτερη αριστερά, όσο από το κέντρο. Η Αριστερά πρέπει να βγει και πάλι μπροστά, πολιτικά, κοινωνικά, κινηματικά, ανεξαρτήτως των εσωτερικών εξελίξεων στο ΣΥΡΙΖΑ.